

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак,
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство,
преподавател в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев”,

за дисертационния труд на **Мете Гьокче**,

докторант в департамент „Музика“ на НБУ – София, на тема:
**„МЛАДЕЖКИТЕ ХОРОВЕ В ТУРЦИЯ В КРАЯ НА 20. ВЕК И
НАЧАЛОТО НА 21. ВЕК – ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ”**

за присъждане на научна и образователна степен „доктор“,
област на висше образование 8. Изкуства,
професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“

Кратко биографично представяне на докторанта:

Роден през 1975 в Анкара, **Мете Гьокче** получава Музикалното си образование в Университета *Гази в Анкара*, а следдипломната си квалификация по хорово дирижиране в Университет *Чукурова в Адана* от 2008 до 2010 г. От 2014 магистър М. Гьокче е докторант в Нов български университет, София. Работи като лектор в СОМУ – Чанаккале Университет „Осемнайсти март“, един от водещите университети в Турция, и в Педагогически факултет на *Нигде университет*. Като преподавател Мете Гьокче организира майсторски класове по хорово дирижиране, осъществява семинари, участва в жури на международни конкурси. Докторантът е носител на награди и отличия от редица хорови форуми. Има специално отношение към историята и проблемите на турското вокално творчество, на което посвещава няколко публикации. Има издадени 2 компактдиска. Магистърската му теза е с тема: „The Effect of Choir Arrangement on Musical Results”. Ръководител е на редица проекти, асоциации и фестивали, познати от които са „100 гласа“, Международен хоров фестивал – Чанаккале, Детски хоров фестивал – Чанаккале, Асоциация на многогласните хорове и изкуства. Докторантът М. Гьокче дирижира

университетския хор на SOMU – Чанаккале, преподавател е в катедрите по Педагогика на изобразителните изкуства и Музикална педагогика към Педагогическия факултет на същия университет. Носител е на специалната награда „Култура и изкуство“ на Източния средиземноморски университетски ректорат и наградата на Ротари клуб на Чанаккале за 2014 г.

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд очертава проблемите в областта на турската хорова музика и дава предложения за решенията им. На база проучване на проектите и разкриване на резултатите от дейността на Национален младежки хор „100 гласа“, фокусът е поставен върху представянето на систематичното формиране на младежките хорове в Турция, разпространението и ролята им в официалното образование. Изследването е полезно и със създаването на цялостна библиография, която би подпомогнала бъдещите изследователи.

В обем от 173 страници текстът, написан на английски език, е съставен от увод, 5 глави, заключение, справка за приносите, библиография, изображения, таблици и документални снимки. Цитираната литература съдържа 35 заглавия главно на турски език. В увода авторът извежда целите на изследването, произтичащите от това задачи и обобщените изводи. Направена е заявка за разглеждане на темата в широк исторически контекст, като особено важна за *„разкриването на общото положение на младежките хорове и осветляването на перспективите пред тях“* (стр. 8 от автореферата).

Първа глава – В *„Оценка на историята на хоровите изследвания в Турция от 1970 до началото на 21 век“*, дисертантът прави исторически обзор на факторите, предпоставили възникването на хоровото изкуство в Турция. Анализирани са двата основни типа развитие на турската музика – фолклорна и традиционна дворцова музика. Дворцовата музика се появява като синтез на османския и анадолски период, развива се под влиянието на арабската и иранската култури и е базирана на модалната система, известна под общото име „макам“. За мене беше интересен фактът, че в дворцовата музика доминиращи са традициите на груповото изпълнение, а хоровото изкуство е предшествано от тази дворцова, религиозна и фолклорна музика. Докторантът посочва, че преходът от османски към републикански период

тласка напред еволюцията на турската образователна музикална система, като дава възможност на западноевропейската философия и култура да намерят благоприятна почва за развитие. Според М. Гьокче, края на 70-те години е основополагащ за развитието на професионалното хорово изкуство в Турция, тъй като тогава се създават специализирани институции, учредяват се редица фестивали и конкурси, изграждат се нови хорови състави, които бележат голям творчески подем.

Във втора глава – *„Видове хорово пеене в Турция през 20-ти век“*, обект на изследването е мястото и ролята на музикалното и хоровото образование в училището, функциите и целите на хоровото изкуство в образователната система, мястото му в извънкласните дейности и приносите му в обединяването на талантливите и надарени деца, изкушени от певческото изкуство. Докторантът посочва основните модели на вокални ансамбли, възможностите за създаване на академично музикално образование по хорово дирижиране и многообразието от създадените фестивали, включващи в рамките си семинари и курсове. Представено е сформиранието на първия професионален смесен хор към Турското радио и телевизия през 70-те години на 20-и век, първите турски музикални педагози и хорови диригенти. Анализирани са появата на хоровите разновидности, които са класифицирани подробно, както и недостатъчната академична подготовка на работещите с учебните хорове. Изследван и представен е статутът на дисциплината „хорова музика“ в рамките на висшето образование, създадените ателиета по хорово дирижиране, майсторските класове към Държавния смесен хор към Министерство на културата на Турция. Списъкът с имената на водещите съвременни турски хорови диригенти със значим принос към турската хорова музика включва 13 имена, сред които и това на докторанта Мете Гьокче. В общата оценка, финализираща втора глава, докторантът заключава: *В този контекст се установява, че пътят, следван от младите хора, които биха искали да се развиват в областта на хоровата музика и да се образуват и школуват за хорови диригенти в академичен аспект, продължава да бъде обучението и участието им в различни диригентски курсове в Турция и в Европа* (стр. 24).

В трета глава докторант Гьокче представя хорови творби на съвременни турски композитори, които вече са намерили място в „Каталог на турските композитори“, 2006, на музиколога Ерсин Антеп.

„Проблеми на младежките хорове и общ поглед към ситуацията в Турция в края на 20. и началото на 21. век.“ е четвърта глава от дисертацията. В нея са изтъкнати недостатъците и пречките за постигане на високо хорово майсторство в образователната система на Турция. Мете Гьокче засяга различни проблеми на хоровото изпълнителство в страната от различни гледни точки, като изхожда от личния си опит и дългогодишна практика. Коментира недостатъчния хорариум от часове по музика в началното образование, липсата на специализирани катедри по дирижиране във висшите училища по изкуствата, оскъдното обучение по постановка на глас: „...важно е хоровите диригенти да умеят да разпознават човешкия глас според възрастовите етапи и да го тренират, да определят хоровата група според характеристиките на гласа и да избират добри вокални упражнения според проблемите в хоровите групи“ (стр. 28 от Автореферата), музикален анализ, изпълнителско майсторство, стилове, свирене от партитура и други основополагащи дисциплини, необходими при изграждането на един бъдещ високообразован хоров диригент. Мете Гьокче прави извода, че „Започвайки от детския хор и преминавайки през младежката и зрялата възраст, културата на това да пееш заедно в многогласна хорова музика не е широко разпространена в Турция и протича неорганизирано“ (стр. 31, пак там). Той изтъква и недостатъчните научно-теоретични разработки, третиращи хоровото изкуство.

Като много интересна и с приносно значение за научното изследване считам **пета глава**. Тя представя проекта, реализирал създадената от автора организация Национална хорова школа „100 гласа“ (*100 Vocal National Choir School*), която е разгледана като модел на ефективно разрешение на проблемите, и перспектива за развитието на младежката хоровата музика в страната. „Проектът е новаторско синтезиращо начинание със собствени образователни програми, които осигуряват развитието на нашата национална хорова музика в академичната и обществена структура, по международни хорови стандарти и в областите, необходими на страната ни.“ (стр. 35).

„Сто гласа“ е актуален модел със собствени образователни програми, стартирал успешно през 2014, чрез които става възможно развитието на турската хорова музика в академичните и обществени структури по начин, по който това обучение се осъществява в Европа и света. В него са

групирани семинари и работни срещи, занятия по музикална теория, солфедж, история на музиката, хорово дирижиране, партитури, вокална постановка, музикална психология, репетиции и концерти. Определени са 3 хорови формации, чрез които се създават условия за работа, съобразена с качествата и нивото на всяка група. Националната младежка хорова школа „100 гласа” е успешен модел за преодоляването на проблемите на турската хорова музика.

Дисертантът посочва 7 приносни момента в своето изследване, а именно:

1. За първи път историята на турската музика е проследена от гледна точка на хоровата култура. (Обстойно са изследвани етапите на появата на многогласната хорова музика в пределите на османската традиционна музикална структура и влиянието на западната вокална традиция върху турската музикална култура.) Подробно са изяснени характеристиките на фолклорната, дворцовата и религиозната музика в Османската империя, техните образователните структури и предназначение.
2. Представени са изявени хорови диригенти, композитори и хорови творби, които имат съществено значение за изграждането на съвременната турска хорова школа. За първи път е поставен акцент върху зараждането и еволюцията на младежките хорове в Турция през последните 30–40 години. Въз основа на авторски подбор и аналитичен коментар е съставена хронология на хорови диригенти, композитори и хорови творби.
3. За първи път в турската научна литература се изследват класификациите на хоровете, както и създаването и реализирането на подходящ за съответните видове хорове репертоар.
4. За първи път се акцентира върху ролята на учителите по музика в създаването, ръководенето, изявите, общата дейност и въздействие върху обществото в Турция – общество с висок процент млади хора.
5. За първи път в турската изследователска и педагогическа литература аналитично се разглеждат подготовката на хоровите диригенти и необходимостта от изграждане на академично образователна система при хоровото изкуство – за музикална грамотност, солфеджни познания и умения, професионална култура, гласова подготовка, организационни въпроси, диригентска техника, репетиционна техника и дисциплина, сценично поведение, концертни стандарти.

6. За първи път в турската изследователска литература се коментират въпросите за психологията на диригента, хориста и състава. В наблюденията е включен и богатият личен опит на докторанта по отношение на създаване и ръководене на хорове, както и личният му опит при организация и осъществяване на хорови фестивали.
7. Основното новаторско решение на проблемите, представени в дисертацията, е създадената от автора единствената по рода си организация Национална хорова школа „100 гласа“ (100 Vocal National Choir School), която е разгледана като модел на ефективно разрешение на проблемите и перспектива за развитие на младежката хорова музика в страната.

Приемам посочените от Мете Гьокче приноси на изследването, които са плод на неговия дългогодишен преподавателски и творчески труд.

Споделеният личен опит в теоретичен и практически план е свидетелство и за приноса на автора в утвърждаването и развитието на хоровото изпълнителство в Турция.

Поздравявам научния ръководител на докторант Мете Гьокче проф. д.н. Явор Конов, защото съм убедена в неговия огромен принос за успешно реализираната дисертация.

Във връзка с дисертацията са направени **следните 9 публикации:**

1. Гьокче, Мете (2009). A General Assessment on The Earnings of the Turkish Choral Festival from The Perspective of the Social Functions of Choral Music, On 38th ICANAS Music Culture and Education, Ankara Atatürk Culture, Language and History High Agency Publications. Ankara-Turkey, <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/GÖKÇE-Mete-KORO-MÜZİĞİNİN-TOPLUMSAL-İŞLEVLERİ-AÇISINDAN-TÜRKİYE-KOROLAR-ŞENLİĞİNİN-KAZANDIRIŞLARI-ÜZERİNE-GENEL-BİR-DEĞERLENDİRME.pdf>
2. Гьокче, Мете (2015). Write the Choral Music in Turkey, Music Journal, Web Portal Columnist, http://www.musikidergisi.com/yazar-112-turkiyede_koro_muzigini_yazmak
3. Гьокче, Мете (2016). Impressions from Istanbul and Konya, Music Journal, Web Portal Columnist, http://www.musikidergisi.com/yazar-140-konya'dan_istanbul'dan_izlenimler

4. Гьокче, Мете (2016). Is there a Turkish madrigal? Music Journal, Web Portal Column, http://www.musikidergisi.com/yazar-148-turk_madrigali_var_midir
5. Гьокче, Мете (2018). Traditional Turkish Music and Collective Singing, II. Scientific Forum for Arts, Sofia, NBU
6. Гьокче, Мете (2018). Choirs Unite People, Tedx Talk, Adana-Turkey, <https://www.youtube.com/watch?v=ATEblorc9E&t=3s>
7. Гьокче, Мете (2019). Canakkale Choral Festival – New International Canakkale Choral Competition in 2019, III. Scientific Forum for Arts, Sofia, NBU
8. Гьокче, Мете (2019) . If Everybody Sing, TV Program, Presenter and Consultant, Turkish Radio and Television, Six Episodes, Ankara-Turkey, <https://www.latest.facebook.com/watch/?v=525983591515959>,
<https://www.facebook.com/watch/?v=2602299563127262>
9. Гьокче, Мете (2020). Interview with Ahter Destan on Children's Songs from Generation to Generation, Hürriyet Newspaper Gösteri Journal, Number: 332, Page:30-32, ISSN:1300-5839.

В подкрепа на казаното дотук давам следното заключение:

Докторантът отговаря на националните наукометрични *изисквания* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Дисертационният труд притежава научни и приложни качества. Съгласна съм с изведените от докторанта приноси. Считам за напълно достатъчни посочените публикации. Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство на докторант **Мете Гьокче**.

08 април 2021

(проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак)